

PŁACHTA (32) *sb f*

Oba a jasne (w tym w drugim a 2 r. błędne znakowanie).

sg N płachta (13). ◇ A płachtę (8). ◇ I płachtą (2). ◇ L płachcie (4). ◇ pl N płachty (1). ◇ [G płachet ◇ A płachty] ◇ I płachty (1). ◇ L płacht(a)ch (2). ◇ du [N (cum nm) płachcie InwMieszcz 1565 nr 119.] ◇ A (cum nm) płachcie (1) ZapKościar 1580/5.

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

Duży kawałek tkaniny lnianej, bawełnianej lub konopnej, używany do różnych celów; sindon Miech; amictus, linteum, lodix, operimentum, peripetasma, peristoma Mącz; aulaeum, tageticula, velamen, velarium Cn (32) : BierEz L2; niewiafta iedna vboga [...] obwinąłszy w płachtę dziecię iedno dwuletnie na ramionach niofta. MiechGlab 55; LibMal 1547/131, 1549/148, 1550/153v; KrowObr 112; RejWiz 82; y zákryła ie [niewiasta syny kapłańskie] w ftudnicę zwirzchu płachtą/ ná ktorey krupy fułzylá. BielKron 72; Amictus, Odzienie zwierfchne álbo Płachtá Mącz 7c; Peripetasma, Zasłóná/ kortiná/ płachtá od zasłony. Mącz 291c, 195a, 196d, 279b, 291c; áleć tho powiádam tobie owo płachtá leży/ obwiń fie iá HistRzym 12, 12 [2 r.]; znowu na nie [lege: na nię] część muru vpádłá/ y wiele wniesy kości połamáłá/ ífz ledwie żywą na płáchcie wynieflí. SkarŻyw 193, 251; Iako te wftitki rzeczi ktore wprzod fą pisane [...] Dwie pierzince dwie podufzce trzi zagłowki dwie poszewce dwie płachcie ZapKościar 1580/5, 1580/5, 1585/55v [2 r.]; [[mieli pieczę o] cortinas atrii y Cortyny płachty fzenne [lege: sienne] [...] ktory zawiefzv v fzeny kółzczelney TomZbrudzBrul Num 3/26; nábrawłszy płachet y innych fłat/ y kazał ie mączác w ftudziáney wodzie FlawHist 28v; InwMieszcz 1550 nr 40, 1572 nr 256, 1583 nr 243, 1584 nr 256].

W charakterystycznych połączeniach: płachta brudna, czarna, dobra, jedyna, płocienna; w płachtę obwinąć (się); w płachcie chodzić; na płachcie przynieść, wynieść.

Wyrażenie: »płachta łozowa, [łożna, na łoże]« (1): Lodix, Kobierzec/ Płachta łozowa álbo deká płocienna ná łoże. Mącz 196d; [2 płachcie na łoże InwMieszcz 1565 nr 119; 3 ręczniki powszednie, 3 płachty łozne, 2 poszwie wielgie InwMieszcz 1572 nr 180, 1559 nr 88].

Przen [czego] (1) : moy miły pánie [...] ty fnádnie możefz obroćić wrádości nárzekanie moye/ á rozerwác ná mnie płachtę żáłoby moiey RejPs 43.

a. Żagiel; velum Mymer¹, Mącz, Cn; linteum, supparum Mącz (5) : Mymer¹ 36v; Velum, Zagiel/ płachtá zwłafzczá ná okręciech którą dla wiátru rofciągáyá. Mącz 479a, 195a, 212d; Náđ przyrodzenie/ łákomftwo niezbedne/ Ná morze z płachtą wypráwiło iedne KlonFlis C2v.

Wyrażenie: »płachta żagielna (a. żaglowna)« [szyk 2:1] (3): Velifico vel Velificor, Zegluyę/ to yeft rofpuściwłszy żagielną płachtę yáde/ wiozę fie po wodzie. Mącz 479a, 434c, 479a.

Synonim: a. żagiel.